

KVINFOs forslag til løsninger på mænds og drenges ligestillingsudfordringer

Baggrund for anbefalingerne

KVINFO ser mænds og kvinders ligestillingsproblemer som en del af den samme sag. Problemerne opstår blandt andet af stereotype forventninger til kønnene, der påvirker vores muligheder og frihed hver især fra barn til voksen. Det gælder ved valg af uddannelse, muligheden for arbejdsliv og karriere, i vores familieliv samt vores følelsesliv, sundhed og trivsel. Det skaber en ulighed mellem køn. Selv om der er sket store fremskridt for ligestillingen i Danmark, er der i dag stadig udfordringer, som særligt påvirker og begrænser drenge og mænd.

Drenge bliver stadig lært, at de skal leve op til stereotype forestillinger om, hvordan man er dreng og mand, og for nogle drenge kan det have negative konsekvenser i forhold til at gøre sig umage i skolen, at vise følelser og at vælge fag, der har med relationer og omsorg at gøre. Det kan have konsekvenser både for den enkeltes trivsel og for, om vi som samfund får alle talenter i spil. De stereotype forventninger føres videre i voksenlivet, hvor mænd oftere end kvinder lever uden uddannelse, uden fortrolige venner, uden samvær med børn og i vold, kriminalitet og misbrug, ligesom flere mænd end kvinder begår selvmord.

For KVINFO er det afgørende, at vi ser drenge og mænds ligestillingsudfordringer i et kønsperspektiv for at finde de rette løsninger. Med Ligestillingsministeriets handlingsplan for mænd og drenges ligestillingsudfordringer, er de første skridt taget. Men sammen kan vi gøre langt mere.

De følgende sider leverer en række konkrete forslag til at adressere disse problemer.

1. Skole og uddannelse

Baggrund

Både i grundskolen og på de gymnasiale uddannelser klarer drenge sig dårligere end piger, og karaktergabet er øget de seneste år. Forskellen på drenge og pigers karaktergennemsnit ved de obligatoriske prøver i folkeskolens afgangseksamen i 9. klasse var 0,8 karakterpoint i 2019. Flere drenge end piger gennemfører ikke en ungdomsuddannelse. 77 procent af pigerne og 71 procent af drengene har fuldført en ungdomsuddannelse seks år efter afsluttet 9. klasse¹.

Forskning viser, at lærere i grundskolen behandler drenge og piger forskelligt, og at det ofte sker ubevidst. International forskning peger på, at kønsstereotype opfattelser blandt elever og lærere kan forstærke forskellen på præstationerne drenge og piger imellem². Kønsstereotyper påvirker også drenges trivsel negativt, fordi det kan være vanskeligt at leve op til forventninger om at være en 'rigtig dreng'³.

Drenge og piger møder kønnede forventninger allerede i indskolingen. For eksempel forventes drenge at præstere godt i de talbaserede, tekniske og håndværksmæssige

¹ Børne- og Undervisningsministeriet, *Fagligt gab mellem drenge og piger. Kortlægning og analyse – Fagligt gab i folkeskolen og på ungdomsuddannelser*, 2022

² OECD, *Are boys and girls equally prepared for life?*, 2014; OECD, *PISA 2018 Results (Volume II): Where All Students Can Succeed, Chapter 7: Girls' and boys' performance in PISA*, 2019

³ Børns Vilkår, *Børn og unge kæmper for at passe ind*, 2022

fag⁴. Det viser sig i kønsopdeling i uddannelsesvalg, hvor mænd er underrepræsenteret på de omsorgsfaglige uddannelser. I skoleåret 2019/2020 udgjorde mænd 14 procent af førsteprioritetsansøgerne til erhvervsuddannelsernes fag under "omsorg, sundhed og pædagogik". 38 procent af 15-22 årige mænd angiver, at det betyder noget for deres uddannelsesvalg, om uddannelsen har et maskulint eller feminint ry, mens det samme gælder 25 procent af kvinderne⁵.

Indsatser med særligt fokus på drenges mulighed for læring

Der er brug for at gøre en særlig indsats for de drenge, som er i risiko for at sakke fagligt bagud og ikke får en ungdomsuddannelse.

- ✘ KVINFO anbefaler, at regeringen afsætter en pulje, som skoler og civilsamfundsorganisationer kan søge til at udvikle og afprøve metoder til norm- og kulturforandringer, som fremmer ligestilling med et særligt fokus på den gruppe af drenge, der er i risiko for ikke at få en uddannelse. Indsatserne skal skabe en kultur, hvor drenge kan undersøge og udvide deres faglige interesser og kompetencer og dermed bidrage til friere udfoldelsesmuligheder og uddannelsesvalg uanset køn og mindre fagligt gab mellem drenge og piger.

Obligatorisk, timesat seksualundervisning på alle ungdomsuddannelser

- ✘ KVINFO anbefaler, at børne- og undervisningsministeren indfører obligatorisk, timesat seksualundervisning på alle ungdomsuddannelser med fokus på køn, seksualitet, mangfoldighed og samtykke. KVINFO anbefaler, at obligatorisk seksualundervisning også bliver udvidet til erhvervsuddannelserne, STU og FGU'erne. Dette skal bidrage til at:
 - udvide muligheden for at være mand på flere måder heriblandt modarbejde homofobi
 - forebygge krænkelser og overgreb, hvor mænd er overrepræsenterede blandt udøvere
 - forebygge misforståelse af samtykkeloven
 - nedbryde myter, som står i vejen for, at drenge og mænd forstår egne grænser og søger hjælp, hvis de har været udsat for overgreb.
- ✘ KVINFO anbefaler børne- og undervisningsministeren at evaluere effekten af seksualundervisningen løbende. Evalueringen bør undersøge:
 - kvaliteten af undervisningen
 - at undervisningen er tidsvarende og løbende opdateres
 - lærere og elevers oplevelse af undervisningen
 - effekten af undervisningen.

Ligestillingskompetencer til skolers og ungdomsuddannelsers personale

- ✘ Læreruddannelsen: KVINFO anbefaler, at uddannelses- og forskningsministeren sikrer, at viden om og værktøjer til aktivt at udfordre kønsstereotyper og fremme ligestilling indgår både i den pædagogiske grundfaglighed og i læreruddannelsens undervisningsfag.

⁴ VIVE, *Et kønsopdelt arbejdsmarked*, 2016

⁵ Børne- og Undervisningsministeriet, *Statusredegørelsen for implementering af erhvervsuddannelsesreformen*, 2021; Epinion, *Undersøgelse af kønsskævhed i uddannelse*, 2022

- ✘ **Personale:** KVINFO anbefaler, at Folketinget afsætter midler til en pulje til at udvikle og udbyde gratis kompetenceløft til folkeskolens faglærere, pædagogiske personale og skoleledelse, så de får pædagogiske og didaktiske metoder til at fremme drenges ligestilling og nedbryde kønsstereotyper.
- ✘ **Studievejledning:** KVINFO anbefaler, at uddannelses- og forskningsministeren sørger for, at uddannelse og efteruddannelse af uddannelses- og studievejledere indeholder viden om køn og ubevidste bias, der gør vejlederne bevidste om kønsstereotypers indflydelse på unge drenges uddannelsesvalg og gør dem i stand til at udfordre stereotype forventninger om køn og således bidrage til friere udfoldelsesmuligheder og uddannelsesvalg for unge drenge.
- ✘ **Læringskonsulenter:** KVINFO anbefaler, at børne- og undervisningsministeren sikrer, at læringskonsulenter for erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser har viden om køn og ligestilling og værktøjer til at gøre op med stereotype forventninger til kønnene.
- ✘ **Pædagogikum:** KVINFO anbefaler, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) sammen med de universiteter, der udbyder teoretisk pædagogikum, at undersøge og kortlægge, hvordan pædagogikumuddannelsen kan indeholde viden om køn og ligestilling, samt give indsigt i metoder til at takle kønsstereotyper og mainstreame køn i undervisningen.

Forpligtelse til at fremme ligestilling i folkeskolen

Drenges ligestilling bør tages i betragtning, når undervisningen i folkeskolen planlægges. Danmark er det eneste skandinaviske land, hvor skoler ikke er forpligtet til at arbejde for at fremme ligestilling.

- ✘ **Fagmål:** KVINFO anbefaler, at børne- og undervisningsministeren igangsætter en revision af både fagmål og trinmål med henblik på at integrere et køns- og ligestillingsperspektiv i de enkelte fag og for at forpligte undervisere til at fremme drenges ligestilling blandt eleverne ved aktivt at udfordre kønsstereotype.

KVINFO har desuden udgivet papiret *En skole, der skaber ligestilling*, som giver flere anbefalinger til, hvordan man politisk kan skabe bedre rammer for ligestilling og bekæmpelse af diskrimination i grundskolen⁶.

2. Familieliv og omsorg

Mange fædre kommer i dag til at spille en anden rolle i deres børns liv, end den far, som de selv er vokset op med. Men traditionelle kønsroller har fortsat en betydning for, hvordan arbejds- og familieliv indrettes. Der er behov for målrettede tiltag, hvis fædre skal have lige mulighed for at gøre sig gældende som forældre.

I 86 procent af alle skilsmissefamilier i Danmark er mødre bopælsforældre og fædre samværsforældre⁷. Skæv kønsarbejdsdeling i hjemmet betyder, at kvinder varetager i

⁶ <https://kvinfo.dk/anbefalinger-grundskole/>

⁷ Danmarks Statistik, *Mænd og familier*, 2020

gennemsnit en times mere hus- og omsorgsarbejde i hjemmet end mænd⁸. En undersøgelse viser, at 37 procent af kvinder og 12 procent af mænd bliver hjemme, når børnene er syge⁹. For forældrepar fra fødselsårgangen 2021 var fordelingen af barselsorlov 44 dage til faderen og 274 dage til moderen¹⁰. Det fremgår af Beskæftigelsesministeriets første evaluering af de nye orlovsregler, at fædre nu gennemsnitligt tager tre ugers længere barsel end tidligere¹¹.

Forskning viser, at økonomi spiller en større rolle i mænds valg om at afholde barsel, end den gør for kvinder. Det er derfor afgørende, at mænd også har adgang til løn under barsel, hvis de nye orlovsregler skal have bedst mulige betingelser for at blive en succes¹².

Selvstændige blev undtaget, da man ændrede barselsloven, så fædre fik 11 ugers øremærket orlov. Da mænd er overrepræsenterede blandt selvstændige er det med til at fastholde en skæv fordeling af orloven¹³.

Mellem syv og otte procent af fædre oplever at blive ramt af en depression i forbindelse med graviditet. Det kan påvirke både barnets udvikling og familiens trivsel negativt. En kortlægning af opsporing af efterfødselsreaktioner i 60 kommuner viser, at 98 procent af kommunerne tilbyder opsporing af mødre med fødselsdepression, mens kun 63 procent tilbyder det til fædre¹⁴. En undersøgelse viser, at kun 44 procent af de 29 adspurgte kommuner både screener fædre og har målrettede behandlingstilbud til dem. Den viser også, at manglende kompetencer og politisk prioritering er en barriere.

Barslende fædre oplever, at der mangler tilbud til dem¹⁵. I en undersøgelse blandt fædre, der har deltaget i en fædregruppe i Aarhus og København, svarer 81 procent, at de har oplevet et positivt udbytte i nogen eller høj grad, og at deres deltagelse havde en positiv betydning for enten barnet eller barnets mor¹⁶.

Opfølgning på barselsloven

Den nye barselslov var en milepæl for mænds ligestilling. For at sikre, at den bidrager til en ligelig fordeling af orloven, må en række tiltag gøres.

- ✘ KVINFO anbefaler, at regeringen indfører en optrapning af antallet af øremærkede uger. En optrapning fra 11 til 14 ugers øremærkning til hver forældre vil eksempelvis kunne indføres i forbindelse med evalueringen af loven tre år efter implementeringen.
- ✘ KVINFO anbefaler, at beskæftigelsesministeren sikrer at også selvstændige omfattes af reglerne om øremærkning, og at reglerne for afholdelse af orloven gøres fleksible, så det bliver muligt at drive sin virksomhed under orloven.
- ✘ KVINFO anbefaler, at regeringen har løbende opmærksomhed på, om anvendelsen af orloven har en social slagside og om der kan laves tiltag til for at imødegå det.
- ✘ KVINFO anbefaler, at Folketinget og regeringen opdaterer funktionærloven, så bestemmelserne om ret til halv løn under barsel

⁸ ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed, *Hvordan bruger danskerne tiden?*, 2018

⁹ Epinion og HK Privat, *Undersøgelse om ligestilling*, 2021

¹⁰ Danmarks Statistik, *Mænds barselsandel øget fra 6 til 14 pct. på 19 år, Mænds barselsandel øget fra 6 til 14 pct. på 19 år*, 2023

¹¹ https://bm.dk/media/dlqlwita/status-paa-arbejdsmarkedet_digital.pdf

¹² https://equalis.dk/wp-content/uploads/2024/04/Policydokument_Barselsalliancen.pdf

¹³ SVMdanmark, *Danmark har mistet 20.000 selvstændige på 13 år - Analyse*, 2023

¹⁴ VIVE, *Indsatser i forhold til fødselsdepression – En litteraturgennemgang af eksisterende viden*, 2022

¹⁵ Forum for Mænds Sundhed, *Fædre og sundhedsvæsenet*, 2017

¹⁶ Forum for Mænds Sundhed, *Grupper for fædre – Inspirationskatalog til fagfolk*, 2021

udvides til også at inkludere partneren og ikke kun den fødende.

Afdækning af barrierer for fædres brug af orlov og udvikling af ny barselskultur på arbejdspladser

Selvom fædre har lige ret til at gå på orlov, kan der være kulturelle barrierer på arbejdspladsen for, at de benytter sig af denne rettighed. Det kan særligt være tilfældet på arbejdspladser og i brancher, som historisk har været domineret af mænd, og hvor der således er ringe erfaring med at have medarbejdere på barselsorlov.

- ✘ KVINFO anbefaler, at Beskæftigelsesministeriet afsætter midler til at afdække barrierer på arbejdspladser for at fædre benytter sig af orlov og tilvejebringer løsninger, der kan skabe kulturforandring. KVINFO bidrager gerne til dette arbejde.

Udvikling af metoder til at skabe sunde mandefællesskaber

Flere organisationer arbejder allerede med at facilitere fællesskaber med plads til sårbarhed og egenomsorg, hvor mænd kan mødes. Herunder også fællesskaber for fædre på barsel.

- ✘ KVINFO anbefaler, at regeringen afsætter midler til at udvikle og afprøve nye metoder til at skabe sunde og inkluderende fællesskaber for mænd og drenge. Det kan blandt andet være ved at uddanne rollemødelere, som allerede har en position i eksempelvis sportsklubber eller eksisterende fællesskaber, eller fokusere på muligheden for at lære anvendelige færdigheder såsom konflikthåndtering.
- ✘ KVINFO anbefaler, at social- og boligministeren sammen med kommunerne sikrer tilbud om fællesskaber til fædre på barsel. Eksempelvis har nogle kommuner allerede tilbud om fædre- eller forældregrupper, som alternativ til mødregruppen. Det er dog langt fra gældende i alle kommuner.

Bedre håndtering af efterfødselsreaktioner hos fædre

Efterfødselsreaktioner kan have alvorlige konsekvenser for familien, uanset hvilken forælder der rammes. Det er afgørende for familiens trivsel, at efterfødselsreaktioner undersøges og behandles lige for alle.

- ✘ KVINFO anbefaler, at sundhedsministeren:
 - undersøger, om der kan laves regler, der sikrer, at opsporing af efterfødselsreaktioner ikke diskriminerer på baggrund af køn.
 - Sammen med kommunerne iværksætter en evaluering af opsporing og behandling af efterfødselsreaktioner blandt fædre og medforældre.

3. Vold og overgreb

Baggrund

Der er brug for et særligt fokus på forestillinger, forventninger og strukturer vedrørende maskulinitet, når vi som samfund søger at forebygge vold, overgreb og anden kriminalitet. Mænd er overrepræsenterede som gerningspersoner, og

stereotype forestillinger om køn hos mænd hænger stærkt sammen med udøvelse af vold¹⁷. Af samme grund overses mandlige ofre, fordi de passer dårligt ind i vores forståelse af drenge og mænd.

Forskning viser, at stereotype forestillinger om køn gør mænd mere tilbøjelig til at udøve vold både over for kvinder og andre mænd. Derfor bør kriminalitetsforebyggelsen i højere grad have fokus på at ændre forestillinger om køn.

Samtykkeloven har været et signifikant skridt i retning af at sikre en moderne forståelse af seksualitet, intimitet og retten til egen krop. Men der er brug for at gøre mere for at udvikle og udbrede samtykkekultur, særligt blandt mænd og drenge.

Det er vigtigt at sætte ind med ressourcer til at forebygge kriminalitet. Særligt yngre mænd kan have brug for redskaber, viden og forståelse af samtykkekultur.

Mænd og drenge fylder næsten kun i debatten om samtykke, når det handler om gerningspersoner og frygt for falske anmeldelser, selv om mænd også bliver udsat for voldtægt. En undersøgelse viser, at 0,8 procent af mænd har været udsat for et seksuelt overgreb i 2021. 0,3 procent af mænd har været udsat for forsøg på tvunget samleje¹⁸. Dertil viser tal fra Danmarks Statistik, at der er sket en stor stigning i antallet af mænd, der anmelder en voldtægt efter den nye samtykkelov er trådt i kraft¹⁹.

Bevilling til primær forebyggelse af vold og kriminalitet

- ✘ KVINFO anbefaler, at regeringen etablerer en ansøgningspulje til udvikling og afprøvning af metoder til forebyggelse af vold og kriminalitet med fokus på drenge og mænd.

Ligestilling af voldsudsatte mænd og kvinder

- ✘ KVINFO bifalder, at serviceloven nu er opdateret, så mænd og kvinder endelig ligestilles. KVINFO anbefaler Folketinget at evaluere brugen af krisecentre og hjælp til voldsramte mænd.
- ✘ KVINFO anbefaler Social- og boligministeriet at udvikle metoder, så mænd reelt søger de eksisterende tilbud.

Bevilling til forebyggelse af negativ social kontrol med fokus på mænd og drenge som både udøvere og udsatte

Mænd og drenge er både udøvere af og ofre for negativ social kontrol. Men der er brug for forebyggelsesindsatser, der har fokus på mænd og drenge.

- ✘ KVINFO anbefaler, at regeringen afsætter midler til udvikling og afprøvning af nye forebyggelsesindsatser med fokus på mænds og drenges rolle som både udøvere af og ofre for negativ social kontrol. Indsatserne bør arbejde med at vise mænd og drenge, hvordan også de kan have gavn af at gøre op med æresbegreber og stereotype forventninger til køn.

¹⁷ Promundo, *Masculine Norms and Violence – Making the Connections*, 2018:

<https://www.equimundo.org/wp-content/uploads/2018/04/Masculine-Norms-and-Violence-Making-the-Connection-20180424.pdf>

¹⁸ Statens Institut for Folkesundhed, *Vold og overgreb i Danmark 2021, 2022*

¹⁹ Danmarks Statistik, *Ofre for anmeldte forbrydelser*, [Statistikbanken](#)

Bevilling til udbredelse af samtykkekultur

- ✘ KVINFO anbefaler, at Folketinget afsætter 2 millioner kroner årligt til at udbrede samtykkekultur og forebygge voldtægt. Bevillingen bør gå til en kombination af undersøgelser og interventioner.
- ✘ Ved for eksempel at forankre arbejdet i et videnscenter som KVINFO kan man sikre, at nye metoder bliver udviklet på baggrund af den mest kvalificerede og aktuelle viden og bliver evalueret systematisk med henblik på yderligere udbredelse. KVINFO kan desuden afsøge mulige samarbejder med myndigheder og civilsamfundsorganisationer, som arbejder med ofre og gerningspersoner, for på den måde at kvalificere både videns- og interventionsarbejde. Der er blandt andet brug for:
 - Ny viden om forekomsten af falske anklager, da de seneste undersøgelser er forældede. Her kunne man undersøge, om samtykkeloven har medført en stigning, som det ofte påstås.
 - Mere viden om gerningspersoner for at nedbryde myter og udvikle bedre forebyggelse.
 - Udvikling af vidensbaserede metoder til at udbrede viden om samtykke til unge og gøre op med myter og misforståelser.

